

3. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором // Вибр. твори: В 5 т. – К., 1976-1977. – Т.4. – С. 393-626.
4. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Вибр. твори: В 5 т. – К., 1976-1977. – Т.5. – С. 7-279.
5. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю // Вибр. твори: В 5 т. – К., 1976-1977. – Т.2. – С. 410-653.
6. Сухомлинський В.О. Як любити дітей // Вибр. твори: В 5 т. – К., 1976-1977. – Т.5. – С. 292-308.

Мачача Тетяна
м. Київ

ОСВІТНІ ЦІННОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «ТЕХНОЛОГІЇ» ДЛЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Визначено й обґрунтовано освітні цінності навчального предмета «Технології» для соціально-психологічної підтримки учнів базової середньої освіти; інтеграційну сутність проєктно-технологічної діяльності як змістово-процесуальної основи навчання технологіям.

Ключові слова: технологічна освітня галузь, навчальний предмет «Технології», соціально-психологічна підтримка учнів.

Educational values of the subject "Technology" for social and psychological support of students of basic secondary education; the integration essence of project-technological activity as a substantive and procedural basis of technology teaching is determined and substantiated.

Key words: technological educational field, the subject of "Technology", socio-psychological support for students.

Вступ. Зміст технологічної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти має значний потенціал соціально-психологічної підтримки учнів, зокрема в умовах російської агресії проти України, коли навчання часто відбувається під ворожими обстрілами, за відсутністю зв'язку, віддаленого перебування від школи тощо.

Технологічна освітня галузь – єдина галузь нової української школи, яка в процесі вивчення її базового навчального предмета «Технології» реалізовує предметно-перетворювальну діяльність – від задуму кожного учня до його реалізації в матеріальному продукті [1]. Така діяльність, що враховує потреби й можливості учнів, сприяє їхньому ментальному, психологічному й фізичному здоров'ю, забезпечує активність і рухливість, дає змогу відволіктися від довгого нерухомого сидіння з гаджетами під час інших шкільних занять.

Дослідження засвідчують, що потенціал навчання технологій для соціально-психологічної підтримки учнів не використовується в повній мірі закладами загальної середньої освіти. Про це свідчить той факт, що заклади освіти часто виділяють для вивчення предмета «Технології» мінімальну кількість навчального часу – одну навчальну годину на тиждень, не дбають належним чином про його матеріально-технічне й цифрове забезпечення. Також і досі не вирішена проблема поділу учнів класу на групи, а тому, за таких умов учителі не мають можливості не лише ефективно вибудовувати особистісно орієнтований процес навчання, але й дотримуватися елементарних правил безпечної праці.

Метою нашого дослідження є визначення й обґрунтування освітньої цінності навчального предмета «Технології» нової української школи для повноцінного й цілісного розвитку учнів, реалізації їхнього творчого потенціалу в проєктно-технологічній діяльності; акцентування уваги керівників закладів освіти та інших впливових осіб на важливості створення належних умов для реалізації вимог стандарту щодо забезпечення соціально-психологічної підтримки учнів у процесі навчання технологіям.

Виклад основного матеріалу. Шкільна технологічна освіта та культура організації виробництва завжди історично взаємообумовлені. Зважаючи на те, що сучасне виробництво організовується переважно проєктами як завершеними циклами проєктно-технологічної діяльності, то йдеться саме про цей тип виробничої культури – проєктно-технологічний [2, с. 110].

У межах технологічної освітньої галузі навчальний проєкт ми трактуємо як завершений цикл проєктно-технологічної діяльності, спрямованої на вмотивоване одержання очікуваних результатів навчання у визначеній часовій послідовності [3, с. 43]. Результатами навчального проєкту є поетапно створений матеріальний продукт та індивідуальний рівень сформованості галузевої проєктно-технологічної і ключових компетентностей, що визначені стандартом. Саме тому фундаментальним освітнім об'єктом навчального предмета «Технології» для 5–9 класів є проєктно-технологічна

діяльність як завершений цикл трьох життєвих фаз навчального проєкту: проєктування як засіб створення образу майбутнього виробу, розроблення конструкції, визначення технологічної послідовності його виготовлення; технологія виготовлення як засіб практичної реалізації проєкту; рефлексія як засіб вироблення адекватної оцінки результатів власної діяльності та партнерської взаємодії.

Спираючись на вимоги Державного стандарту базової середньої освіти щодо досягнення результатів навчання технологічної освітньої галузі, ми визначаємо наступні унікальні освітні цінності навчального предмета «Технології» для соціально-психологічної підтримки учнів базової середньої освіти:

формування цілісного уявлення про техносферу як важливого чинника цивілізаційного розвитку людства та становлення вільної особистості;

можливість проживання історії виробничої культури – від оволодіння різними видами декоративно-ужиткового мистецтва (5–6 класи) до оволодіння сучасними видами дизайну (7–9 класи) та інших видів виробничої діяльності;

віднаходження виду діяльності, спорідненої інтересам, здібностям і талантам учнів для вибудовування індивідуальних освітніх траєкторій;

формування проєктного задуму та втілення його в особистісно й соціально значущому матеріальному продукті або послугі;

реалізація алгоритму проєктно-технологічної діяльності задля досягнення очікуваних результатів навчання;

усвідомлення того, що дизайн керується передусім функціональністю й естетичністю у створенні виробів та гармонійного середовища;

розвиток критичного й дизайнерського мислення, підприємливісті, прогнозування наслідків власної проєктно-технологічної діяльності, визначення впливу сучасної техніки й технологій на довкілля;

встановлення національної ідентичності, репрезентування й творення української виробничої культури – збагачення її власноруч створеними особистісно й соціально значущими виробами, дизайнерськи облаштованим середовищем тощо.

Варто також зауважити цінність інтеграційної сутності проєктно-технологічної діяльності, яка проявляється в розв'язанні реальних життєвих проблем створеними учнями освітніми продуктами – виробами, послугами, проєктами. Означена діяльність інтегрує:

Освітні цілі – особистісні, навчальні, шкільні, регіональні, національні, загальнолюдські тощо;

Базові знання з інших навчальних предметів та курсів нової української школи;

Технологічні знання – раціональні й ірраціональні, тобто особистісні знання учнів, які проявляються через їхні відчуття, емоції, особистісні якості, а також інноваційну сутність процесу створення освітніх продуктів;

Індивідуальні здібності учнів – емоційні (ціннісно-сміслові, моральні), інтелектуальні (пізнавальні), вольові (психомоторні, практичні).

Основні види людської діяльності – пізнавальну, ціннісно-орієнтовану, перетворювальну, комунікативну, естетичну.

На заняттях з технологій в учнів базової середньої освіти є можливість бути творцями – виявляти й розв'язувати реальні проблеми, вибирати об'єкти праці для їх проєктування, виготовлення й презентації, планувати власну діяльність, прогнозувати й досягати очікуваних результатів. Спостерігати за таємством створення нових образів, власних композиційних і конструкційних рішень, а також за тим, як вони своїми руками й інструментами надають матеріалу задуманої форми, як матеріал реагує на обробку відповідними знаряддями праці тощо. Мотивована проєктно-технологічна діяльність захоплює учнів, викликає позитивні емоції, стимулює до якісного завершення розпочатої ними справи, розвиває радість творення, наполегливість, відповідальність за наслідки власних дій.

Висновки. Як показують дослідження, для повноцінного шкільного життя, ментального, психологічного й фізичного здоров'я та розвитку здобувачів базової середньої освіти важливою є творча перетворювальна діяльність за параметрами свободи та оновлення. Реалізуючи свої задуми в цілісній, особистісно і соціально значущій проєктно-технологічній діяльності, учні мають змогу виражати свої таланти, емоції, вольові якості, розвивати психофізіологічні й сенсорні властивості, дрібну моторику, кінестетичні відчуття, осмислено розвивати себе та змінювати навколишнє середовище задля власного і спільного блага.

Активно взаємодіючи з довкіллям, однодумцями, конструкційними матеріалами, інструментами тощо, учні соціалізуються, проявляють себе як особистості, розвивають індивідуальний рівень галузевої

і ключових компетентностей, що відображаються у створених ними освітніх продуктах. Саме освітні продукти учнів дають змогу об'єктивно самооцінити й оцінити результати навчання з стандарту, послідовно й системно їх удосконалювати.

Набуті компетентності мають метапредметну, соціокультурну значущість – здатність переноситись у будь-які сфери життєдіяльності учнів та залишатися з ними на все життя, бути корисними в повсякденній та майбутній професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886
2. Мачача Т. С. Теоретико-методологічні засади проектування змісту технологічної освіти. Український педагогічний журнал. 2016. № 3. С. 105–114. <https://lib.iitta.gov.ua/712561/>.
3. Мачача Т. С. Формування проектно-технологічної культури учнів основної школи у процесі трудового навчання : Дис... канд. наук. 13.00.02. Київ. 2011. 233 с. <https://lib.iitta.gov.ua/713852/>.

Мачуський Валерій
м. Київ

В.О. СУХОМЛИНСЬКИЙ ПРО НАУКОВО-ТЕХНІЧНУ ТВОРЧІСТЬ УЧНІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗАСІБ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Розкрито ідеї В.О. Сухомлинського про науково-технічну творчість, як одного з педагогічних засобів творчого розвитку учнів. Показано як були реалізовані ці ідеї педагогічним колективом Павлівської середньої школи. Представлені організаційно-педагогічні форми і методи позакласної роботи з техніки.

Ключові слова: науково-технічна творчість учнів, творчий розвиток особистості, позакласна робота з техніки, гуртківці.

The author the ideas of V.O. Sukhomlynsky about scientific and technical creativity, as one of the pedagogical means of creative development of students. It is shown how these ideas were implemented by the teaching staff of the Pavlysh secondary school. Organizational and pedagogical forms and methods of extracurricular work on technology are presented.

Key words: scientific and technical creativity of students, creative development of personality, extracurricular work on technology, clubs.

Вступ. Василь Олександрович Сухомлинський вніс великий вклад у наукову і практичну розробку педагогічної концепції виховання і розвитку особистості. У його науковій спадщині містяться цінні педагогічні й методичні знахідки. Серед них важливе місце займає проблема розвитку дитячої науково-технічної творчості як одного із ефективних засобів формування творчої особистості учня. Василь Олександрович не уявляв виховання без праці й поза працею, бо саме в ній учень може проявити творчу обдарованість. Тільки праця, творче застосування наявних знань дає змогу кожному вихованцеві відчувати своє особистісне зростання. Видатний педагог був глибоко переконаний у тому, що немає жодної дитини, у якої не було б ніяких здібностей, природних обдаровань.

Мета дослідження: проаналізувати ідеї В.О. Сухомлинського про науково-технічну творчість, як одного з педагогічних засобів творчого розвитку учнів та надати корисну інформацію для педагогічних працівників закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Під поняттям «творчість» прийнято розуміти таку діяльність людини, результатом якої є принципово нові матеріальні та духовні цінності, що мають суспільну значимість. Від дитячої науково-технічної творчості непотрібно вимагати суттєвої новизни результату діяльності. Під науково-технічною творчістю учнів розуміються такі трудові дії, у процесі яких самостійно створюються корисні наукові та технічні об'єкти або раціональні технологічні процеси, що мають об'єктивну чи суб'єктивну новизну.

Майстерні Павлівської школи мали три відділення: слюсарне, столярне, електротехнічне. Вони були укомплектовані необхідними верстатами та інструментами. Крім того, в школі були два відділення електростанції, при одному з яких діяли гальванічна ванна, електроплавильна піч, електрозварювальний апарат. Школа мала ковальське горно, радіолабораторію, гараж для саморобного мікролітражного автомобіля, кілька добре обладнаних робочих кімнат для гуртківців.